

Laia Fàbregas

Gele dagen

Anthos | Amsterdam

SIRA

1

Ze zeggen dat het eerste wat mijn broer zei toen hij mij pasgeboren zag, was: 'Is dit het?'

En mijn moeder antwoordde: 'Ja, dit is Sira.'

Toen keek mijn broer mij even aan en oordeelde: 'Nou, ik vind haar niks.'

Mijn broer was pas zes, maar hij had al besloten dat we geen vrienden zouden worden.

En omdat ik uit een familie kom waar ooms en tantes altijd hun neus in andermans zaken steken, kreeg ik snel te horen dat dit de exacte woorden waren die mijn broer sprak toen hij mij voor het eerst zag.

Gelukkig deed Nil nooit iets om mij van zich af te schudden, hoewel hij kansen genoeg kreeg. Elke keer dat mijn moeder zonder bericht naar Frankrijk vertrok en ze ons niet uit school kwam ophalen, had Nil mij onderweg naar huis eigenlijk overal in de buurt kunnen achterlaten. Maar dat deed hij niet.

Mijn moeder is bioloog. Toen ik klein was werkte ze bij een onderzoekslab waar ze voor internationale projecten soms een paar dagen naar Frankrijk moest. Maar mijn moeder was zo verstrooid dat ze vaak 's ochtends opstond, mij aankleedde, mijn ontbijt klaarmaakte, met Nil en mij meeliep naar school, en me een dikke knuffel gaf terwijl ze zei: 'Lief zijn, hoor', of: 'Eet je boterhammen op', of: 'Tot straks.' En vervolgens herinnerde ze zich als ze weer thuis was, of misschien pas als ze op weg naar het lab was, dat ze diezelfde middag naar Frankrijk moest. En zo vertrok ze dus zonder afscheid van ons te nemen.

's Middags na school wachtten Nil en ik op het schoolplein totdat alle kinderen opgehaald waren. Uiteindelijk kwam er een leraar bij ons staan en zei Nil: 'Mama zal wel weer in Frankrijk zijn.'

Afhankelijk van welke leraar het was, mochten we wel of niet met z'n tweetjes naar huis. Dan pakte Nil mijn hand en trok mij de hele weg naar huis voort, terwijl ik al maar klaagde dat hij niet zo hard moest lopen.

Maar als we een van de behoedzame leraren troffen, dan moesten we op het schoolplein wachten terwijl hij naar ons huis belde. Aangezien er thuis niemand opnam,

belde de leraar vervolgens naar het werk van mijn moeder en daarna naar het werk van mijn vader, en ten slotte, na een hele tijd wachten, zag Nil mijn vader al van ver aankomen, en zei: 'Zie je wel, Sira? Mama zit weer in Frankrijk.'

Hij had het altijd goed.

Ik was dan blij om mijn vader bezorgd en bezweet aan te zien komen, want op weg naar huis mocht ik van hem altijd langzamer lopen dan van Nil.

Mijn vader was altijd best gestrest als mijn moeder in Frankrijk was. Hij wist nooit wat hij moest koken en hoe laat hij ons naar bed moest sturen, en of we nog even tv mochten kijken of niet. En 's ochtends koos hij de verkeerde kleren voor me en dan had ik het de hele dag te koud of te warm.

's Avonds, tijdens het eten, vroeg ik: 'Komt mama morgen weer thuis?'

Waarop mijn vader zei: 'Misschien belt ze vanavond wel, en dan kunnen we het haar vragen.'

Maar ze belde nooit. Het was te duur en ze had het te druk.

Elke middag na school stond ik bij het hek en speurde de straat af op zoek naar mijn moeder. Ik wachtte op haar, ik hoopte dat de Fransen haar al hadden laten gaan, maar ik zag haar telkens niet, want ze bleef meestal een volle week in ons buurland. Voor mij was een week zo lang dat ik tegen de tijd dat ze terugkwam net gestopt was met op haar wachten. Ik was ondertussen gewend aan de sterke hand van mijn vader en aan de stilte van zijn stappen als we naar huis liepen, en aan zijn mislukte kroketten omdat hij ze in de pan gooide voordat de olie heet genoeg was.

Mijn moeder kwam dus ten slotte altijd terug, en vertelde ons schitterende verhalen over de projecten waaraan ze

had gewerkt. Verhalen die ze natuurlijk verzong, want wat moest ze anders zeggen? Dat ze vijf dagen lang bezig was geweest met bacteriën door elkaar roeren op een petri-schaaltje, om ze daarna onder een microscoop te bekijken? Natuurlijk niet. Daarom vertelde ze ons vaak dat ze gewerkt had aan een project om roodgekleurd gras te kweken. En ik geloofde dat toen.

Elke keer als ze terugkwam uit Frankrijk leek het alsof het rode gras een stukje dichterbij was, iets meer mogelijk was. En dan vroeg Nil vaak: 'Wanneer gaan jullie aan blauw gras werken? Dan zouden we het hele Camp Nou in rood en blauw kunnen hebben.'

En dan, tussen het gras en de knuffels door, leek het alsof alles weer op zijn plek viel, alsof ze nooit weg was geweest. Ze maakte ons 's ochtends weer wakker, ze maakte weer ons ontbijt klaar, ze bracht ons weer naar school en daarna haalde ze ons blij weer op. Totdat ze een tijd later opnieuw naar Frankrijk werd gestuurd, en omdat ze zoveel aan haar hoofd had, vergat ze opnieuw afscheid van haar kinderen te nemen.

Elke keer dat ze weer weg was, fantaseerde ik dat ze bij terugkomst een paar sprietjes rood gras mee zou brengen, om het resultaat van al die afwezigheid te laten zien. Maar ze bracht ze nooit mee. Eigenlijk nam ze nooit wat mee: geen foto van de Notre-Dame, geen beeldje van de Eiffeltoren.

Misschien kwam het daardoor – door het gebrek aan bewijs – dat ik met kerst, nadat ze voor het eerst een paar maal was verdwenen, een wereldbol cadeau vroeg, zodat ik mijn moeder in Frankrijk kon zien elke keer dat ze daar was.

Ik kreeg inderdaad een wereldbol, en ik pakte vervolgens een viltstift en bedekte de hele oppervlakte van dat

land met rode streepjes, met het rode gras dat ik dacht dat mijn moeder bij de burens aan het kweken was.

Toen Nil het rode gras zag dat ik op Frankrijk had getekend, keek hij me onverschillig aan en zei dat het mijn moeder nooit zou lukken om dat soort gras te maken, dat alles een leugen was. Ik bedacht toen dat Nil nooit geloofde wat onze ouders zeiden. Alsof hij ergens anders nog andere ouders had die hem de echte waarheid vertelden over hoe de wereld in elkaar zat.

Er was een tijd dat ik dacht dat mijn broer geadopteerd was, en dat dat de reden was dat hij een hekel aan mij had. Van kleins af aan gingen we al onze eigen weg.

Nil verdeelde zijn energie over de twee essentiële pilaren waar zijn leven op steunde: Barça en films. Wat ik me het sterkst herinner is dat hij zich in zijn kamer opsloot om films uit de videotheek te bekijken. Destijds hadden de meeste gezinnen maar één televisie, in de woonkamer. Er waren wel families met een hoger inkomen die ook een televisie in de ouderlijke slaapkamer hadden, maar zeker niet in de slaapkamers van de kinderen. Maar bij ons thuis was het anders. Bij ons was Nil de enige die een eigen tv had.

Heel lang heb ik gedacht dat hij die had gekocht na jarenlang zijn wekelijkse zakgeld op te sparen. Maar toen ik ouder werd realiseerde ik me dat mijn broer een leven lang zou hebben moeten sparen om van het zakgeld dat we vroeger kregen een tv en een videorecorder te kunnen kopen.

Terwijl mijn broer tussen films en voetbal leefde, was ik meer bezig met – of beter gezegd: gefascineerd door – hoogte.

Ik bracht een groot deel van mijn kindertijd hangend in het trapgat van ons appartementengebouw door.

Ik liep het trapportaal in, keek of er geen burens aan kwamen en deed mijn kunstje: ik hield met mijn handen de balustrade vast, boog voorover en slingerde eerst mijn ene been en daarna het andere over de balustrade. Ik bleef even aan de andere kant staan, met mijn voeten tussen de spijlen, tot ik me zekerder voelde. Dan pakte ik de balustrade stevig vast en schoof mijn voeten uiterst langzaam tussen de spijlen uit om mijn volle gewicht aan mijn armen en handen toe te vertrouwen. Zo hing ik in de leegte van het trapgat. Mijn voeten trappelden in de lucht en ik voelde me vrijer dan ooit. Even later kreeg ik pijn aan mijn handen en armen omdat die mijn volle gewicht moesten dragen, maar het was een aangename pijn, een noodzakelijke pijn, onontbeerlijk om niet op de vloer van de hal beneden te pletter te slaan.

De eerste keren dat ik aan de balustrade hing, hield ik het maar een paar minuten vol, maar door het steeds te oefenen verbeterde mijn kracht. Gaandeweg durfde ik af en toe naar beneden te kijken en soms liet ik zelfs een arm los om met mijn hele gewicht aan één arm te hangen.

Ik herinner me dat ik het een keer precies een kwartier volhield, dat hangen in het trapgat. Het leek een eeuwigheid, waarin ik me bewust werd van het fletse licht dat door de lichtkoepel naar binnen scheen, terwijl ik het bloed naar mijn voeten voelde zakken. Ik keek naar beneden en telde de spijlen van de balustrade van de benedenverdieping. Even later begonnen mijn handen en armen te prikken. Ik probeerde er niet op te letten en opeens hoorde ik een deur opengaan. Het was Nil die naar buiten kwam. Toen hij me zag, trok hij wit weg. Hij was heel anders dan ik; hij klom nooit ergens op.

Voordat hij naar onze ouders zou rennen om hen te waarschuwen, beloofde ik hem dat ik niet naar beneden zou vallen, dat ik zo meteen naar de andere kant van de balustrade klom. Ik probeerde mijn vingers te bewegen, zodat mijn bloed weer zou gaan stromen, en hoewel ik merkte dat mijn handen een beetje sliepen, lukte het me over de leuning te klimmen en ik stond al snel weer met beide voeten op de grond. Nil maakte aanstalten om me te helpen, maar ik zei dat hij me niet moest aanraken. Hij bleef in de deuropening naar me kijken alsof we elkaar nooit eerder hadden gezien. We woonden op de vierde verdieping en Nil keek nooit naar beneden.

Met hangen in het trapgat begon ik toen ik me aansloot bij de *colla casteller*a.* En ik sloot me aan bij de *colla casteller*a door toedoen van mijn vriendin Rut. Bij haar thuis deed het hele gezin eraan mee; het was hun met de paplepel ingegoten, en ze had het er altijd over, al sinds we klein waren. In het begin interesseerde het me niet, totdat ik op een dag bij haar thuis ging spelen en foto's zag van enorme menselijke torens die bij haar ouders in de woonkamer aan de muur hingen. Daarna toonde ze me haar sjerp en de zakdoek van de *colla*. En die dag, toen mijn vader me bij Rut kwam ophalen, smeekte ik hem een keer te gaan kijken hoe Rut *castells* bouwde. Mijn vader stemde toe om zo snel mogelijk uit dat huis weg te zijn. Want mijn ouders

- * Club mensen die menselijke torens bouwen. Het is een traditie in Catalonië. Het gebruik ontstond rond het einde van de achttiende eeuw in de stad Valls. *Colla (casteller)*a is de vereniging, het clubje. *Castells* zijn de torens. De *castells* werden in 2010 toegevoegd aan de immateriële werelderfgoedlijst van UNESCO.

konden niet tegen de ouders van Rut. Ze vonden het een stel irritante hippies, die alleen maar over *castellers*-bijeenkomsten en vrijwilligerswerk in de buurt konden praten, alsof men niets anders te doen had dan op de benen en heupen van anderen te klimmen om menselijke torens te bouwen die geen enkel nut hadden.

Eenmaal thuis zei mijn moeder dat dat gedoe met castells absurd was en dat ze niet kon begrijpen waarom ouders hun kinderen daaraan lieten meedoen. Maar mijn vader had 'ja' gezegd, en daarom moesten we gaan kijken. Dus na veel aandringen stemden ze toe om een aantal wedstrijden bij te wonen waar de colla van Rut aan meedeed. De dagen en de maanden gingen voorbij en gaandeweg droomde ik er steeds hardnekkiger van om hetzelfde te mogen als Rut. Ik wilde deel uitmaken van die groep bezielden mensen die samen dat magische moment probeerden te bereiken, het moment waarop de *enxaneta*, het kind dat boven op de top van de toren komt, zijn hand opsteekt bij wijze van vlaggetje om te laten zien dat het castell is gelukt.

Totdat ik op een dag durfde te roepen dat ik ook aan de castells mee wilde doen, dat ik tot aan de top wilde klimmen om hetzelfde te doen als Rut. Mijn moeder kreeg het meteen benauwd. Mijn vader zei: 'Geen sprake van.' Maar ik gaf niet op. Ik bleef de hele zomer zeuren. Op het strand speelde ik soms met Nil; als acrobaten vormden we pilaren. Ik klom op zijn schouders en bleef daarop staan. Ik hield zijn handen niet eens vast en ik keek naar mijn ouders. Op dagen met kalme zee kon ik zo lang blijven staan dat Nil er uiteindelijk genoeg van kreeg en begon te wankelen om mij te laten vallen. Dan ging ik in de golven spelen of bij mijn ouders zitten en maakte ik hen gek met mijn gezeur, totdat ze in plaats van 'Geen sprake van' iets

zeiden als: 'We hebben het er nog wel over.'

Het nieuwe schooljaar begon en ik probeerde op verschillende manieren druk uit te oefenen, allemaal samen met Rut bedacht, zoals negeren, een hongerstaking, of emotionele chantage in de vorm van elke knuffel of zoen weigeren. Een keer, nadat ik op het nieuws beelden van demonstraties had gezien, trok ik het laken van mijn bed en met een stift schreef ik er heel groot op: IK WIL CASTELLS BOUWEN. Ik hing het laken aan de boekenkast van de woonkamer alsof het een spandoek was. Maar ook dat had geen effect. Het enige wat die protestactie me opleverde was voor straf twee weken geen tv en een gevorderde les de was doen van mijn moeder.

Maar op een dag, vanuit het niets, toen ik al een paar weken niet meer had gezeurd, werd alles anders. Ik kwam van school met mijn moeder, en toen we thuiskwamen zat mijn vader op de bank met een tas tussen zijn voeten. Mijn moeder zei bedrukt dat ik naar mijn kamer moest gaan en daar moest blijven wachten, omdat ze met mijn vader wilde praten. Vanuit mijn kamer probeerde ik met de deur op een kier mee te luisteren en ik meende een nerveus fluisteren te horen, alsof ze ruzie hadden, maar ik verstond er niets van. Even later kwamen ze samen mijn kamer in en keken me met een vreemde glimlach aan.

Mijn vader deed de tas die hij droeg open en hij haalde er een soort zwarte sjaal uit – althans, zo leek het op het eerste gezicht. Maar nee, opeens besepte ik dat het een casteller-sjerp was! Ik kraaide en danste van geluk terwijl ik de sjerp uit mijn vaders handen griste.

Nadat ik hem van alle kanten had bekeken, vroeg ik mijn moeder me te helpen de sjerp om te doen. Ik had het Rut zo vaak zien doen, en ik was altijd zo jaloers geweest

op dat moment! Ik gaf een uiteinde van de band aan mijn moeder en ging een eindje van haar af staan, zodat de doek strak stond. Ik hield het andere uiteinde tegen mijn buik en draaide rondjes om mijn as om het om mijn heupen te wikkelen, terwijl ik tegen mijn moeder riep dat ze hard moest trekken, nog harder, want anders zat de band niet goed. Tussen het springen en draaien door zag ik dat Nil met een nors gezicht zijn neus om de hoek van de deur stak en ik dacht dat hij misschien jaloers was, maar voordat ik beter naar hem kon kijken, haalde mijn vader de rest van de inhoud uit de tas tevoorschijn: het rode overhemd van de Castellers van Barcelona en de typische zakdoek: rood met witte stippen.

Op die dag ging er een nieuwe deur in mijn kindertijd open. De week erna oefende ik al met de colla.

Toen Rut vroeg hoe ik mijn ouders uiteindelijk had overgehaald, zei ik dat ik echt geen idee had, dat ze zomaar van gedachten waren veranderd. Toen opperde Rut dat mijn ouders misschien op het punt stonden te gaan scheiden, want toen haar oom en tante waren gescheiden, hadden ze haar nichtjes met allerlei cadeautjes overladen die ze eerder niet mochten hebben.

Maar de tijd verstreek en maanden later waren mijn ouders nog steeds bij elkaar. En ik bleef achter met de vraag waarom mijn ouders op een doorgewone dag hadden besloten dat het gedoe van die castells toch niet zo gevaarlijk was als ze in eerste instantie hadden gedacht.

3

Ik weet niet hoe het leven van Nil was voordat ik erbij kwam. Ik kan me voorstellen dat hij met mijn vader voetbalde, of leerde fietsen met de hulpwielletjes aan de achterkant van een blauwe fiets, die ik jaren later mocht hebben. Maar dit zijn alleen maar hersenschimmen. Niemand heeft me ooit verteld over de jaren waarin ik er nog niet was. En zelf heb ik er nooit naar gevraagd. Juist nu, nu Nil al een tijd verdwenen is, komen die vragen bij me op.

Ik weet dat mijn broer zijn naam dankt aan een song van Neil Diamond die mijn moeder ooit hoorde en meteen bijzonder vond. Mijn ouders wisten wel dat de naam Neil nooit toegestaan zou worden bij het bevolkingsregister, zodat ze naar een naam zochten die erop leek en wel toegestaan werd. Op de heiligenkalender van het klooster van Montserrat vonden ze de heilige abt Nil, waardoor ze hem Nil konden noemen. Maar elke keer dat mijn broer de vraag kreeg, zei hij dat hij vernoemd was naar de langste rivier van de wereld*, en niet naar een willekeurige song van een Amerikaanse zanger.

* In het Catalaans is Nil ook de naam van de rivier de Nijl.

Mijn moeder verstond geen Engels toen ze die naam koos, en ze had geen idee waar de song over ging. Maar later, toen het land zich openstelde voor de rest van de wereld en de Engelse taal langzaam zijn intrede deed in onze levens, realiseerde mijn moeder zich dat de titel van de song die haar had gegrepen 'Solitary Man' was. En toen bedacht ze dat ze zich misschien beter had moeten informeren voordat ze het leven van haar zoon verbond aan dat lied. Ze heeft sindsdien nooit meer naar Neil Diamond geluisterd.

Mijn moeder groeide op te midden van acht broers. Ze was het negende kind in het gezin. Mijn oudere ooms zeggen dat toen mijn oom Alfons – de achtste jongen – ter wereld kwam, mijn oma zo boos werd, omdat ze zo graag een meisje wilde, dat ze besloot de natuur niet te gehoorzamen en de baby alleen maar meisjeskleertjes aantrok. Gelukkig kwam mijn moeder er twee jaar later bij, waardoor die arme oom Alfons weer een jongetje mocht zijn. Mijn moeder werd het oogappeltje van oma, die haar hele leven haar uiterste best deed mijn moeder te beschermen tegen de overmaat aan testosteron die het huis domineerde.

Oma zei altijd tegen mijn moeder dat ze net een kwetsbare bloem was te midden van wilde cactussen. Maar mijn moeder wilde geen bloemetje zijn; ze wilde net als haar broers op straat spelen; ze wilde van het leven proeven zonder bang te hoeven zijn haar kleren te bevuilen, zonder vrees zich te prikken aan de stekels van de cactussen.

Misschien kwam het doordat mijn moeder die metafoor haar hele kindertijd lang hoorde dat ze op een van die rebelse dagen in haar tienerjaren thuiskwam met een lading cactussen, die ze door het hele huis verspreidde. Oma had jaren eerder, toen de eerste jongens begonnen te kruipen en de aarde van de kamerplanten in hun mond stop-

ten, alle planten uit het huis verwijderd. Dus toen ze haar dochter met al die cactussen zag, zei ze op onverschillige toon dat als mijn moeder die planten zo nodig in huis wilde hebben, ze er zelf maar voor moest zorgen.

Toen ik klein was, leerde ik van mijn moeder hoe ik kamerplanten moest water geven en verzorgen, zoals andere kinderen van hun moeder hun veters leren strikken. Weten wanneer je de planten water moet geven, wanneer ze gesnoeid moeten worden, wanneer ze een nieuwe pot nodig hebben, dat werd me geleerd als een van de vele essentiële dingen die een kind moet leren.

Maar de liefde van mijn moeder voor het plantenrijk ging nog verder. Ik moest niet alleen zorgen voor de kamerplanten die we thuis hadden, ik moest aandacht hebben voor alle planten, waar dan ook. Van de kleinste en meest onbetekenende struiken in het park tot de grootste en krachtige eikenbomen in het bos. Ik moest voorzichtig zijn en ik moest ze respecteren. En boven alles: ik mocht nooit op boomwortels trappen, want die waren hetzelfde als mijn tenen en ik zou ze pijn doen.

En omdat ik een braaf meisje was, deed ik altijd mijn best als ik in een park wandelde, of over een pad door het bos, om niet op die lange en dunne – of soms dikke en forse – tenen van alle bomen van de wereld te trappen. Soms zag ik kinderen die niet voorzichtig waren, die gewetenloos op die gevoelige uiteinden stapten, en dan voelde ik een hevige pijn in mijn tenen.

In die tijd dacht ik nog dat ouders de absolute waarheid in pacht hadden. Nu weet ik inmiddels dat elk gezin een wereld apart is, en dat er moeders zijn die in plaats van hun dochters te leren voorzichtig te zijn met boomwortels, hun leren het wc-deksel naar beneden te doen, omdat